Lietas Nr. C71147826
C-1478-26/8
ECLI:LV:VRT:2026:0325.C71147826.5.S

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā

Limbažos 2026. gada 25. martā

Vidzemes rajona tiesa

šādā sastāvā: tiesnese D.Valdmane,

ar tiesas sēdes sekretāri V.Rajevsku,

piedaloties prasītājam /Persona A/ un atbildētājai /Persona B/, atbildētājas pārstāvei zvērinātai advokātei Ilgai Samsonei,

slēgtā tiesas sēdē izskatīja civillietu, kas ierosināta par /Persona A/ prasības pieteikumu pret /Persona B/ par uzturlīdzekļu maksājumu pārskatīšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Tiesā saņemts /Persona A/ prasības pieteikums par uzturlīdzekļu maksājumu pārskatīšanu.

[2] Prasības pieteikumā norādīts turpmāk minētais.

[2.1] Prasība celta ar mērķi panākt taisnīgu un bērnu interesēm atbilstošu uzturlīdzekļu pienākuma izvērtējumu un apmēru, kas atbilst bērnu faktiski īstenotajam aprūpes sadalījumam starp abiem vecākiem. Bērni regulāri un sistemātiski uzturas tēva aprūpē, un šajos periodos viņu uzturs, dzīvošana, aprūpe un ikdienas vajadzības tiek pilnībā nodrošinātas no prasītāja līdzekļiem, kā rezultātā uzturlīdzekļu pienākums šajā apjomā tiek izpildīts arī naturālā formā.

Civillietas būtība ir nodrošināt samērīgu vecāku pienākumu sadalījumu bērnu uzturēšanā un novērst situāciju, kurā par vienu un to pašu uzturlīdzekļu pienākumu tiek veikta atkārtota piedziņa par identisku periodu, nesamērīgi apgrūtinot vecāku, kurš faktiski un pastāvīgi piedalās bērnu audzināšanā un uzturēšanā.

Šāda pieeja atbilst bērnu labāko interešu principam, Satversmes 110. pantā nostiprinātajai ģimenes un bērna tiesību aizsardzībai, kā arī taisnīguma un vienlīdzīgas attieksmes prasībām abu vecāku starpā.

[2.2] Ar Vidzemes rajona tiesas 2023. gada 11. jūlija spriedumu lietā Nr. C71219523 no prasītāja par labu atbildētājai tika noteikts uzturlīdzekļu maksājums trīs kopīgo bērnu uzturam – katram bērnam ne mazāk kā 30 % no valstī noteiktās minimālās mēneša darba algas. Saskaņā ar spēkā esošo regulējumu 2025. gadā šis minimālais apmērs ir 222 EUR mēnesī katram bērnam, kopā 666 EUR mēnesī.

Ar Vidzemes rajona tiesas 2025. gada 4. aprīļa spriedumu lietā Nr. C71152424 (C-0259-25/1) tika noteikta bērnu saskarsmes kārtība ar tēvu – prasītāju. Saskaņā ar minēto spriedumu:

1. katras nepāra nedēļas nogalēs bērni atrodas tēva aprūpē no piektdienas plkst. 14:00 līdz pirmdienas plkst. 8:00;

2. katras pāra nedēļas ceturtdienās – no plkst. 14.00 līdz piektdienas plkst. 8.00;

3. kā arī vienu pilnu nedēļu pavasara un vasaras brīvlaikos un noteiktos svētku periodos (Ziemassvētki, Lieldienas, Līgo, Jaunais gads).

Noteiktā saskarsmes kārtība nozīmē, ka bērni regulāri un sistemātiski atrodas prasītāja aprūpē vismaz 8–10 dienas katrā kalendārajā mēnesī, savukārt skolēnu brīvlaikos – līdz pat pusei mēneša vai ilgāk.

Šajos periodos prasītājs pilnībā nodrošina bērnu uzturu, dzīvošanu, aprūpi, transportu, izglītības un brīvā laika vajadzības. Līdz ar to uzturlīdzekļu pienākums šajā apjomā tiek izpildīts naturālā formā, kā to paredz Civillikuma 179. pants.

Minētie apstākļi ir pastāvīgi, prognozējami un balstīti uz spēkā esošu tiesas spriedumu, un tie būtiski atšķiras no situācijas, kāda pastāvēja brīdī, kad tika noteikts sākotnējais uzturlīdzekļu apmērs. Tādēļ sākotnēji noteiktais uzturlīdzekļu maksājums vairs neatspoguļo faktisko vecāku pienākumu sadalījumu bērnu uzturēšanā.

Ņemot vērā bērnu regulāro uzturēšanos prasītāja aprūpē un uzturlīdzekļu pienākuma faktisko izpildi naturālā formā, pastāv objektīvs pamats uzturlīdzekļu maksājuma pārskatīšanai atbilstoši Civillikuma 189. pantam.

Ņemot vērā, ka bērni vidēji trešdaļu mēneša uzturas tēva aprūpē, šajā laikā prasītājs pilnībā nodrošina bērnu uzturu, dzīvošanu, aprūpi un citas vajadzības, tātad būtisku daļu no uzturlīdzekļu pienākuma izpildot naturālā formā. Samērīgi vērtējot, šis naturālais ieguldījums veido vienu trešdaļu no kopējā uzturlīdzekļu apmēra, tāpēc taisnīgs un pamatots naudas maksājuma apmērs ir divas trešdaļas no valstī noteiktās minimālās mēneša uzturlīdzekļu maksas. Attiecīgi šobrīd 222 EUR × ⅔ = 148 EUR, ko noapaļoti noteikt 150 EUR mēnesī par katru bērnu.

[2.3] 2025. gada septembrī atbildētāja /Persona B/ vērsās pie zvērināta tiesu izpildītāja Naura Miglava ar lūgumu piedzīt no prasītāja uzturlīdzekļu“parādu” 2 950,61 EUR apmērā par periodu no 2024. gada 1. jūnija līdz 2025. gada 31. augustam.

Minētā piedziņa tika aprēķināta formāli, balstoties vienīgi uz nominālo tiesas nolēmumā noteikto naudas maksājumu apmēru, neņemot vērā:

1. bērnu faktisko un regulāro uzturēšanos prasītāja aprūpē atbilstoši spēkā esošam tiesas spriedumam;

2. uzturlīdzekļu pienākuma izpildi naturālā formā, nodrošinot bērnu uzturu, dzīvošanu, aprūpi un citas ikdienas vajadzības prasītāja mājsaimniecībā;

3. prasītāja faktiski veiktos naudas maksājumus, kas apliecina regulāru un godprātīgu pienākuma pildīšanu.

Vidzemes rajona tiesas 2025. gada 4. aprīļa spriedums lietā Nr. C71152424 (C–0259–25/1) par saskarsmes kārtību nepārprotami apliecina, ka bērni uzturas prasītāja aprūpē regulāri, sistemātiski un būtiskā apjomā, tostarp nepāra nedēļu nogalēs, pāra nedēļu ceturtdienās līdz piektdienas rītam, kā arī skolas brīvlaikos un svētku periodos.

Līdz ar to jebkura uzturlīdzekļu piedziņa, kas ignorē gan minēto tiesas spriedumu, gan faktisko bērnu aprūpi, neatbilst Civillikuma 179. pantā nostiprinātajai uzturlīdzekļu izpildes būtībai un samērīguma principam, jo neatspoguļo faktisko pienākuma izpildi.

[2.4] Pamatojoties uz Civillikuma 179. pantu, bērnu uzturēšanas pienākums var tikt izpildīts gan naudas, gan naturālā veidā. Faktiskie apstākļi apliecina, ka vairākos periodos uzturlīdzekļu izpilde notika tieši naturālā formā.

Prasītājs uzturlīdzekļu maksājumus veic par iepriekšējo mēnesi, t.i., konkrētā mēneša maksājums attiecas uz iepriekšējā mēneša periodu. Šī loģika izriet no bērnu uzturēšanās ritma un faktiski sniegtās aprūpes.

2024. gada jūnijā bērni atradās prasītāja aprūpē ne mazāk kā divas nedēļas, kuru laikā viņu uzturs, dzīvošana, aprūpe un ikdienas vajadzības tika pilnībā nodrošinātas no prasītāja līdzekļiem. Attiecīgajā periodā uzturlīdzekļu pienākums tika izpildīts naturālā formā atbilstoši Civillikuma 179. pantam un bērnu faktiskajai uzturēšanās vietai. Līdz ar to ar šo periodu saistītais naudas maksājums jūlija mēnesī netika veikts pilnā apmērā, jo tas attiecās uz laikposmu, kurā bērnu uzturēšana jau bija nodrošināta faktiski. Minēto apstākli apliecina arī pašas atbildētājas sniegtā informācija zvērinātam tiesu izpildītājam, kas atspoguļota izpildu lietas materiālos, līdz ar to starp pusēm faktiski nepastāv strīds par to, ka šajā periodā uzturlīdzekļu pienākums tika pildīts naturālā formā.

2025. gada janvārī uzturlīdzekļu naudas maksājums netika veikts īslaicīgu objektīvu apstākļu dēļ, tomēr šis apstāklis nav uzskatāms par izvairīšanos no uzturlīdzekļu pienākuma, jo bērnu uzturēšana attiecīgajā periodā tika nodrošināta prasītāja aprūpē, un uzturlīdzekļu pienākums tika pildīts naturālā formā.

2025. gada martā bērni atradās prasītāja aprūpē aptuveni 20 dienas (pavasara brīvlaiks, nepāra nedēļu nogales un ceturtdienu vakari uz piektdienu), kuru laikā bērnu uzturs, dzīvošana un aprūpe tika pilnībā nodrošināta prasītāja mājsaimniecībā. Šajā laikā uzturlīdzekļu pienākums tika izpildīts naturālā formā, līdz ar to ar šo periodu saistītais naudas maksājums netika veikts, jo pienākums pēc būtības jau bija izpildīts.

2025. gada maijā tekošais naudas maksājums netika veikts, jo šajā mēnesī prasītājs izpildīja Vidzemes rajona tiesas 2025. gada 4. aprīļa spriedumā lietā Nr. C71152424 (C–0259–25/1) noteiktās saistības par iepriekšēju periodu, veicot 1 848,17 EUR maksājumu. Līdz ar to prasītāja attiecīgā perioda finanšu līdzekļi prioritāri tika novirzīti spēkā esoša tiesas nolēmuma izpildei, un objektīvu finansiālu apstākļu dēļ prasītājam šajā periodā nebija iespējams veikt uzturlīdzekļu tekošo naudas maksājumu, vienlaikus nepārtraucot bērnu faktisko uzturēšanu un ikdienas vajadzību nodrošināšanu prasītāja aprūpē.

2025. gada jūnijā bērni atbilstoši tiesas spriedumam uzturējās prasītāja aprūpē vienu pilnu nedēļu vasaras brīvlaikā un visas nepāra nedēļu nogales. Šajā mēnesī tika veikts samazināts naudas maksājums 400 EUR apmērā, jo būtiska daļa uzturlīdzekļu pienākuma tika pildīta naturālā formā, nodrošinot bērnu uzturu, dzīvošanu, transportu un veselības aprūpi.

Nevienā no minētajiem periodiem uzturlīdzekļu naudas maksājuma apmēra izmaiņas nav kvalificējamas kā izvairīšanās no uzturlīdzekļu pienākuma. Uzturlīdzekļu pienākums šajos periodos tika izpildīts, nodrošinot bērnu uzturu, aprūpi un ikdienas vajadzības Civillikuma 179. pantā paredzētajā formā.

[2.5] Laika periodā no 2024. gada 1. jūnija līdz 2025. gada 16. septembrim prasītājs ir regulāri veicis naudas maksājumus atbildētājai /Persona B/trīs nepilngadīgo bērnu uzturam, ko apliecina bankas konta izdrukas, kas pievienotas prasības pieteikumam.

Konkrēti maksājumi veikti šādā apmērā:

– 10.06.2024. – 595,00 EUR; 15.08.2024. – 595,00 EUR; 15.09.2024. – 595,00 EUR; 17.10.2024. – 595,00 EUR; 15.11.2024. – 450,00 EUR; 10.12.2024. – 500,00 EUR; 12.02.2025. – 600,00 EUR; 15.03.2025. – 600,00 EUR; 15.06.2025. – 600,00 EUR; 16.07.2025. – 400,00 EUR; 15.08.2025. – 666,00 EUR; 16.09.2025. – 400,00 EUR.

Papildus iepriekš minētajiem maksājumiem 2025. gada 13. maijā prasītājs veica 1 848,17 EUR maksājumu atbildētājai /Persona B/, izpildot Vidzemes rajona tiesas 2025. gada 4. aprīļa spriedumu lietā Nr. C71152424 (C–0259–25/1) par iepriekšēju periodu.

Kopējā atbildētājai /Persona B/ pārskaitītā naudas summabērnu uzturam minētajā laika periodā ir 8 444,17 EUR.

Naudas maksājumi vērtējami kopsakarā ar regulāro naturālo izpildi, kas notika bērnu uzturēšanās laikā prasītāja aprūpē saskaņā ar spēkā esošo tiesas spriedumu.

[2.6] Saskaņā ar Civillikuma 179. pantu un attiecīgajos periodos spēkā esošo minimālo uzturlīdzekļu apmēru kopējais teorētiskais uzturlīdzekļu pienākums par periodu no 2024. gada 1. jūnija līdz 2025. gada 31. augustam trīs nepilngadīgo bērnu uzturam ir 9 456 EUR, tostarp:

– par periodu no 2024. gada 1. jūnija līdz 2024. gada 31. decembrim – 4165 EUR;

– par periodu no 2025. gada 1. janvāra līdz 2025. gada 31. augustam – 5 291 EUR;

Ņemot vērā, ka bērni regulāri, ne mazāk kā vienu trešdaļu no katra kalendārā mēneša atbilstoši tiesas noteiktajai saskarsmes kārtībai, atradās prasītāja aprūpē, un šajā laikā viņu uzturēšana tika nodrošināta prasītāja mājsaimniecībā, uzturlīdzekļu pienākums šajā apjomā tika izpildīts naturālā formā, nodrošinot bērniem uzturu, dzīvošanu, aprūpi, transportu un citas ikdienas vajadzības.

Samērīgi vērtējot, šī naturālā izpilde atbilst 3 150 EUR, kas atbilst bērnu faktiskajam uzturēšanās laikam un minimālajam uzturlīdzekļu apmēram attiecīgajā periodā.

Faktiski veiktie naudas maksājumi par periodu no 2024. gada 1. jūnija līdz 2025. gada 31. augustam veido 6 196 EUR, neieskaitot atsevišķi veikto 2025. gada 13. maija maksājumu 1 848,17 EUR apmērā, kas tika veikts par iepriekšēju periodu saskaņā ar tiesas spriedumu.

Līdz ar to, kopējā faktiski izpildītā uzturlīdzekļu pienākuma vērtība (naudas maksājumi un naturālā izpilde kopā) sasniedz 9 346 EUR, kas faktiski atbilst minimālajam uzturlīdzekļu pienākumam par strīdus periodu.

Attiecīgi prasītājs uzturlīdzekļu pienākumu par periodu no 2024. gada 1. jūnija līdz 2025. gada 31. augustam ir izpildījis faktiski un pēc būtības pilnā apmērā, savukārt atbildētājas pieteiktā piedziņa 2 950,61 EUR apmērā neatbilst faktiskajiem apstākļiem un Civillikuma 179. pantā nostiprinātajai uzturlīdzekļu izpildes būtībai, radot situāciju, kurā viens un tas pats uzturlīdzekļu pienākums tiek piedzīts atkārtoti par vienu un to pašu periodu.

[2.7] 2025. gada 30. septembrī atbildētāja /Persona B/ vērsās Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijā, norādot, ka prasītājs nepilda tiesas noteikto uzturlīdzekļu maksāšanas pienākumu, un uz šī pamata lūdzot uzsākt uzturlīdzekļu izmaksu no valsts līdzekļiem.

Šis atbildētājas /Persona B/ pieteikums UGF neatbilst faktiskajiem apstākļiem.

Prasītājs uzturlīdzekļu pienākumu pildījis gan regulāru naudas maksājumu veidā, gan faktiski un nepārtraukti nodrošinot bērnu uzturu, aprūpi un dzīvošanu naturālā formā bērnu uzturēšanās laikā pie tēva. To apliecina gan bankas konta izdrukas, gan spēkā esošā saskarsmes kārtība, kā arī paši faktiskie apstākļi.

Īpaši uzsverams, ka tieši pirms atbildētājas /Persona B/ vēršanās Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijā prasītājs bija veicis šādus maksājumus: 2025. gada 13. maijā – 1 848,17 EUR (tiesas sprieduma izpilde par iepriekšēju periodu); 2025. gada 15. jūnijā – 600,00 EUR; 2025. gada 16. jūlijā – 400,00 EUR; 2025. gada 15. augustā – 666,00 EUR; 2025. gada 16. septembrī – 400,00 EUR;

Tātad apgalvojums par uzturlīdzekļu nemaksāšanu tika izdarīts apstākļos, kad maksājumi bija veikti regulāri, nepārtraukti un īsi pirms UGF iesnieguma, un kad bērni vienlaikus turpināja būt prasītāja aprūpē būtisku mēneša daļu, tajā skaitā arī vairāk kā pilnu bērnu brīvlaika nedēļu 2025. gada augusta mēnesī.

Pamatojoties uz atbildētājas /Persona B/ iesniegumu, Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācija uzsāka uzturlīdzekļu izmaksu, neizvērtējot uzturlīdzekļu pienākuma faktisko izpildi pēc būtības un faktu, ka uzturlīdzekļu maksāšana notiek arī naturālā formā saskaņā ar Civillikuma 179. pantu. Rezultātā tika radīta situācija, kurā prasītāja vietā tiek veikti maksājumi no valsts budžeta, vienlaikus veidojot prasītājam jaunu parādsaistību pret valsti, neskatoties uz viņa reālo un pierādāmo līdzdalību bērnu uzturēšanā.

Vienlaikus zvērināts tiesu izpildītājs izpildu lietā Nr. 01341/090/2025 turpina veikt piespiedu ieturējumus no prasītāja darba samaksas par iepriekšējo periodu. Šo mehānismu kumulatīvā iedarbība praksē noved pie situācijas, kurā režīms, kas formāli paredzēts bērnu interešu aizsardzībai gadījumos, kad vecāks savus pienākumus nepilda, faktiski tiek piemērots pret vecāku, kurš uzturlīdzekļu pienākumu pilda gan finansiāli, gan faktiski.

Šādas situācijas rezultātā prasītājam tiek uzlikts nesamērīgs un objektīvi neizpildāms finansiālais slogs, jo piespiedu ieturējumi no darba samaksas ievērojami samazina viņa iespējas veikt tekošos maksājumus, vienlaikus turpinot bērnu uzturēšanu naturālā formā bērnu uzturēšanās laikā pie tēva.

Šāda prakse neatbilst ne Civillikuma 179. panta mērķim, ne samērīguma principam, jo pēc savas būtības tā soda vecāku, kurš piedalās bērnu audzināšanā un uzturēšanā, un pārvērš faktiski pildītu pienākumu par formālu parādsaistību.

[2.8] Pamatojoties uz Civillikuma 179. un 189. pantu, Civilprocesa likuma 559., 563., 128.–129. pantu, kā arī Satversmes 91., 92. un 110. pantu, prasītājs lūdz tiesu:

1. Atzīt, ka prasītāja uzturlīdzekļu pienākums par periodu no 2024. gada 1. jūnija līdz 2025. gada 31. augustam ir izpildīts pilnā apmērā un ka par šo periodu uzturlīdzekļu parāds 2 950,61 EUR nepastāv, tai skaitā:

• par /Persona C/, personas kods/Personas kods A/, – 983,54 EUR;

• par /Persona D/, personas kods/Personas kods B/, – 983,54 EUR;

• par /Persona E/, personas kods/Personas kods C/, – 983,53 EUR;

ņemot vērā prasītāja faktiski veiktos naudas maksājumus un uzturlīdzekļu pienākuma izpildi naturālā formā bērnu uzturēšanās laikā pie prasītāja.

2. Samazināt turpmāk maksājamo uzturlīdzekļu apmēru no 222 EUR līdz 150 EUR mēnesī par katru bērnu, sākot ar sprieduma spēkā stāšanās dienu, nosakot to šādā apmērā:

• par /Persona C/, personas kods/Personas kods A/,– 150 EUR mēnesī;

• par /Persona D/, personas kods/Personas kods B/, – 150 EUR mēnesī;

• par /Persona E/, personas kods/Personas kods C/, – 150 EUR mēnesī;

ņemot vērā bērnu regulāro uzturēšanos prasītāja aprūpē, kā rezultātā uzturlīdzekļu pienākums attiecīgajā apjomā tiek izpildīts arī naturālā formā, atbilstoši Civillikuma 179. un 189. pantam.

[3] Atbildētāja ir sniegusi rakstveida paskaidrojumu, norādot, ka prasību neatzīst saskaņā ar turpmāk minēto.

[3.1] Laulībā ar /Persona A/ dzimuši trīs mūsu kopīgie bērni: 2012. gada 20. decembrī dēls/Persona C/, 2015. gada 9. septembrī meita /Persona D/, 2018. gada 9. februārī meita /Persona E/.

2022. gada 25. oktobrī pie zvērinātas notāres šķirta laulība, par ko izdota laulības šķiršanas apliecība Nr. 3462 laulības šķiršanas lietā Nr. 56751.

2022. gada 23. septembrī noslēgta vienošanos par laulības šķiršanu, mantas sadali, uzturlīdzekļiem bērniem, bērnu aizgādību un saskarsmes tiesību realizēšanas kārtību, ar kuru noteikta bērnu dzīvesvietu pie mātes, bērnu atrašanos mātes ikdienas aprūpē un uzraudzībā, abu vecāku kopīgu bērnu aizgādību, prasītāja pienākumu maksāt uzturlīdzekļus 125 EUR mēnesī /Persona E/ uzturam ik mēnesi un /Persona A/ pienākumu maksāt uzturlīdzekļus 150 EUR mēnesī katra bērna /Persona C/ un /Persona D/ uzturam, tas ir 425 EUR mēnesī visu trīs bērnu uzturam. Vienošanās 1.5. punktā tika noteikts, ja valstī noteiktais minimālais uzturlīdzekļu apmērs ir lielāks nekā vienošanās noteiktais, tad tēvam jāmaksā uzturlīdzekļi valstī noteikto minimālo uzturlīdzekļu apmērā.

[3.2] Vienošanās noteiktos uzturlīdzekļus /Persona A/ maksāja neregulāri un neatbilstoši Ministru Kabineta noteikto minimālo uzturlīdzekļu apmēram, tādēļ vērsās ar pieteikumiem Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijā, Vidzemes rajona tiesā.

Vidzemes rajona tiesa ar 2023. gada 11. jūlija spriedumu civillietā Nr. C71219523 apmierināja pilnībā prasību vienkāršotajā procedūrā pret /Persona A/ par uzturlīdzekļu piedziņu un nosprieda piedzīt uzturlīdzekļus bērnu uzturam ne mazāk kā 30 % apmērā no Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas līdz bērnu pilngadībai.

[3.3] Ar Vidzemes rajona tiesas 2025. gada 4. aprīļa spriedumu civillietā Nr. C71152424 tika noteikta saskarsmes kārtība starp /Persona A/ un bērniem /Persona C/, /Persona D/, /Persona E/, kā arī nospriests piedzīt no /Persona A/ par labu man uzturlīdzekļu parādu par laika posmu no 2022. gada septembra mēneša līdz 2023. gada maija mēnesim 1778,17 EUR.

[3.4] Kā redzams no abiem minētajiem Vidzemes rajona tiesas spriedumiem, civillietas tika izskatītas tiesas sēdēs mutvārdu procesos, pusēm tika dotas iespējas izteikt paskaidrojumus, iebildumus, iesniegt pierādījumus un izmantot citas Civilprocesa likuma 74. pantā noteiktās pušu procesuālās tiesības un pienākumus.

Vidzemes rajona tiesas 2023. gada 11. jūlija spriedums civillietā Nr. C71219523 un Vidzemes rajona tiesas 2025. gada 4. aprīļa spriedums civillietā Nr. C71152424 stājušies likumīgā spēkā. Sprieduma izpilde nav padarāma atkarīga no lietas dalībnieka, kuram spriedums ir jāizpilda, subjektīvās gribas vai ērtībām (*sk. arī Augstākās tiesas 2016 .gada 25. maija lēmuma lietā Nr. C3340411; SKC-1883/2016 9.2. punktu*).

Pēc būtības /Persona A/ vēlas, lai tiesa civillietā Nr.C71147826 pārskata Vidzemes rajona tiesas2023. gada 11. jūlija spriedumu civillietā Nr. C71219523 un Vidzemes rajona tiesas 2025. gada 4. aprīļa spriedumu civillietā Nr.C71152424, kuri stājušies likumīgā spēkā. Uzskata, ka Vidzemes rajona tiesai lietā Nr.C71147826 nav juridiska pamata pārvērtēt tos apstākļus, kas bija par pamatu, nosakot piedzenamo uzturlīdzekļu apmēru un uzturlīdzekļu parāda summu minētajās civillietās.

[3.5] Civillikuma 179. pants noteic, ka vecāku pienākums ir samērā ar viņu spējām un mantas stāvokli uzturēt bērnu. Šis pienākums gulstas uz tēvu un māti līdz laikam, kad bērns pats var sevi apgādāt. Strīdus par uzturlīdzekļiem bērnam izšķir tiesa. Jēdziens „bērna uzturēšana" saistīts ar Civillikuma 177. panta ceturtajā daļā noteiktajiem kritērijiem, kas ņemami vērā nosakot uzturlīdzekļu apmēru un samērojams ar abu vecāku mantisko stāvokli, taču nekādā gadījumā piedzenamo uzturlīdzekļu apmērs no vecāka nedrīkst būt mazāks par Ministru Kabineta noteikto minimālo uzturlīdzekļu apmēru katra bērna uzturam.

Saskaņā ar tiesu praksi uzturlīdzekļu lietās, pienākumu maksāt minimālo uzturlīdzekļu apjomu tiesa ar nolēmumu piemēro tam vecākam, kurš neīsteno ikdienas vai atsevišķo aizgādību, ja vecāks atrodas vērā ņemamās finansiālās grūtībās – ir bez darba, ar sliktu veselības stāvokli vai ir citi vērā ņemami apstākļi, kas liegtu līdzvērtīgi piedalīties bērnu uzturēšanā. Jo, kā izriet no Senāta paustajām atziņām līdzīgās lietās, minimālais uzturlīdzekļu apjoms ir jānodrošina katram vecākam, neatkarīgi no viņa mantas stāvokļa vai dzīves apstākļiem. Arī judikatūrā noteikts, ka Ministru kabineta noteikumos noteiktās minimālā summa piedzenama tikai tad, ja personai, no kuras piedzenami uzturlīdzekļi, ir īpaši apstākļi, piemēram, darba nespēja, kad viņš objektīvi nevar sniegt līdzekļus vispār vai var tos sniegt nepietiekošā apmērā *(sk. Augstākās tiesas Senāta 2012. gada 25. oktobra spriedumā lietā Nr. SKC-1391/2012)*. Faktiski uzturlīdzekļu sniegšana minimālā apmērā ir pieļaujama tikai izņēmuma gadījumā, kad ir konstatējami kādi sevišķi apstākļi, kas izslēdz vecāka iespēju sniegt bērnam uzturu nepieciešamā apmērā.

Šādi apstākļi nav /Persona A/, kurš ir darba spējīgs, strādā, gūst ienākumus.

[3.6] Bērna aprūpes nodrošināšanai ir nepieciešami naudas līdzekļi, un Civillikuma 179. panta pirmā daļa paredz, ka vecāku pienākums ir samērā ar viņu mantas stāvokli uzturēt bērnu. Šis pienākums gulstas uz tēvu un māti līdz laikam, kad bērns pats var sevi apgādāt.

Civillikuma 179. pantā noteiktais vecāku pienākums apgādāt bērnus ir absolūts, beznosacījuma vecāku pienākums, un šādu ar likumu uzliktu pienākumu bērna vecāki nevar atcelt pēc sava ieskata. Atsevišķas dāvanas bērnam neatbrīvo vecāku no uzturlīdzekļu maksāšanas pienākuma.

Jēdziens „bērna uzturēšana" saskaņā ar Civillikuma 177. panta ceturto daļu nozīmē ēdiena, apģērba, mājokļa un veselības aprūpes nodrošināšanu, bērna kopšanu un viņa izglītošanu un audzināšanu (garīgās un fiziskās attīstības nodrošināšana, pēc iespējas ievērojot viņa individualitāti, spējas un intereses un sagatavojot bērnu sabiedriski derīgam darbam).

Faktiski visu trīs bērnu uzturam nepieciešams vairāk finanšu līdzekļu, kā katra vecāka maksātie minimālie uzturlīdzekļi. Savā prasībā /Persona A/ vadās no savām mantiskajām interesēm un pieņēmumiem, ka mūsu kopīgo bērnu uzturam nepieciešami tikai un vienīgie Ministru Kabineta noteiktie minimālie uzturlīdzekļi un mūsu kopīgie bērni nav pelnījuši dzīvot labākos apstākļos. Par vispārzināmu atzīstams, ka bērna uzturēšanai ir nepieciešami izdevumi pārtikai, apģērbam, apaviem, mājoklim, ārstniecībai, higiēnas precēm, kā arī izdevumi attīstībai un atpūtai, bet lietās, kurās tiek lūgts piedzīt Ministru kabineta minimālos uzturlīdzekļus bērnu uzturam, šo izdevumu kā tādu nepieciešamība un apmērs man kā prasītājai nebija jāpierāda.

Nav pamata ierobežot uzturlīdzekļu apmēru atbilstoši tikai visnepieciešamākajām bērna vajadzībām, bet ir jāņem vērā arī bērna tiesības uz atbilstošu attīstību, bērna individualitāte, atbildētāja ienākumi, kā to nosaka Civillikuma 179. panta pirmā daļa.

[3.7] Bērnu kopšana un audzināšana ir dabiskas vecāku tiesības, kas ir nesaraujami saistītas ar obligāti pildāmiem pienākumiem, tostarp atbilstoši Civillikuma 179. panta pirmajai daļai vecākiem ir pienākums samērā ar viņu mantas stāvokli bērnus uzturēt *(ēdiena, apģērba, mājokļa un veselības aprūpes nodrošināšana, bērna kopšana un viņa izglītošana un audzināšana – garīgās un fiziskās attīstības nodrošināšana, pēc iespējas ievērojot viņa individualitāti, spējas un intereses un sagatavojot bērnu sabiedriski derīgam darbam (sk. Civillikuma 177. panta ceturto daļu))*.

Savukārt vecākiem un tiesām visās darbībās, kas attiecas uz bērniem, uzmanība pirmām kārtām jāvelta tam, lai vislabāk nodrošinātu bērnu intereses *(jāveicina labvēlīgi apstākļi veselīgai un normālai fiziskai, intelektuālai, tikumiskai, garīgai un sociālai attīstībai brīvības, cieņas un materiālās nodrošinātības gaisotnē)*, ņemot vērā vecāku tiesības un pienākumus *(sk. 1959. gada 20. novembra Bērnu tiesību deklarācijas 2. un 6. principu, 1989. gada 20. novembra konvenciju „Par bērna tiesībām" 3. pantu un Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. pantu)*. Minēto apgrūtināti nodrošināt tikai ar abu vecāku Ministru kabineta minimālajiem uzturlīdzekļiem katram bērnam, jo sevišķi ievērojot dzīves dārdzību, inflāciju.

[3.7] /Persona A/ tiesai nav norādījis un iesniedzis pierādījumus par to, kādi bija viņa ienākumi 2023. gadā uz civillietas Nr. C71219523 iztiesāšanās laiku un tagad uz 2025. gada decembri, kad viņš gatavojis prasību tiesai. No publiski pieejamām Valsts amatpersonu deklarācijām redzams, ka /Persona A/ 2023. gadā algā Valsts policijā saņēmis23309,28 EUR, bet 2024. gadā 30702,95 EUR (dati par 2025. gadu vēl nav).

/Persona A/ prasībai nav pievienojis konkrētus pierādījumus par saskarsmes periodiem ar katru bērnu/bērniem un šajos periodos viņam radušiem bērnu uzturēšanas izdevumiem, tiesai norādot uz aptuveniem saskarsmes periodiem un nenorādot konkrētas bērnu uzturēšanas pozīcijas un izmaksas šajos periodos. /Persona A/ prasībā pieņēmis, ka viņš ar bērniem ir ticies atbilstoši Vidzemes rajona tiesas 2025. gada 4. aprīļa spriedumā lietā Nr. C71152424 noteiktajai saskarsmes kārtībai.

[3.8] Atbildētāja visus trīs bērnus ikdienā nodrošina ar siltu mājokli, mācību līdzekļiem, datoriem (dēlam ir dators, katrai meitai sava planšete, ko iegādājos uz nomaksas pirkuma līgumu pamata), interneta un televīzijas pieslēgumu, apģērbu, apaviem, gultām un gultasveļu, segām, spilveniem, dvieļiem, kancelejas precēm, sadzīves ķīmijas un higiēnas precēm, kultūras, sporta un izklaides pasākumiem, sporta apģērbu un nodarbībām, friziera pakalpojumiem, ārstniecības pakalpojumiem u.c. Katram bērnam nopirkusi savu galdu un krēslu mācību procesa nodrošināšanai, rokas viedpulksteņus ar pieslēgumu (par pieslēgumu veicu ikmēneša maksājumus). Tā kā bērni ir augoši, bieži, ne retāk kā ik pa trīs mēnešiem viņiem jāpērk jauni apģērbi, apavi, jo iepriekšējie bērniem vairs neder. Dēls /Persona C/ apmeklē boksa treniņus Priekuļu boksa klubā (mēneša maksa 60 EUR) un orientēšanās pulciņu Cēsu sporta skolā (mēneša maksa 5 EUR), par nodarbībām maksā atbildētāja. Kustību un graciozitātes izkopšanai meita /Persona D/ apmeklē baleta nodarbības baleta studijā "Savanna", kur mēneša maksa 35 EUR, kā arī angļu valodas pulciņu ar maksu 40 EUR mēnesī, ko apmaksājusi atbildētāja. 2025. gada jūlijā abas meitas apmeklēja maksas baleta nometni 4 dienu garumā, par ko samaksāju kopā 160 EUR. Bērniem nodarbību apmeklējumiem nepieciešams iegādāties papildus aprīkojumu – boksa cimdus, baleta zeķbikses un apavus. Diviem vecākajiem bērniem iegādāti arī telefoni.

Atbildētāja nav redzējusi nevienu priekšmetu (mantu), ko bērniem būtu nopircis /Persona A/ pēc Vidzemes rajona tiesas nolēmumu lietās Nr.C71219523 un Nr. C71152424 stāšanās likumīgā spēkā. Faktiski bērni pie prasītāja uzturas vidēji mēnesī 4 pilnas dienas un 4 vakarus/rītus. Saskarsmes laikā /Persona A/ bērnus nodrošina ar maltītēm, kas divas reizes mēnesī nepāra nedēļas nogalēs būtu 8 maltītes katram bērnam, ikmēneša pāra nedēļu ceturtdienas vakarā-piektdienas rītā divas reizes mēnesī 2 maltītes katram bērnam. Vasaras mēnešos bērni pie tēva pavada vidēji 9-10 dienas mēnesī, kad tēvs viņus nodrošina ar maltītēm trīs reizes dienā. Saskarsmes laikā /Persona A/ dažreiz bērnus aizved uz izklaides pasākumiem.

Laiks, ko bērni pavada kopā ar tēvu, veido nelielu daļu no kopējā bērnu aprūpes apjoma un ir būtiski mazāks par bērnu pavadīto laiku pie manis un manu veltīto līdzekļu apjomu bērnu pastāvīgai un sistemātiskai aprūpei. Tā kā bērni aug un viņiem pašiem ir sava interešu izglītība, dažādas nodarbības pēc mācībām izglītības iestādēs, tad ir reizes, kad bērni ar tēvu netiekas vai arī bērni pēc mācībām dodas uz savu dzīvesvietu un /Persona A/ viņus satiek pēc sava darba laika beigām tikai vakaros. Tajās nedēļas nogalēs vai vasaras nedēļās, kad bērni pavada laiku ar tēvu, es bērniem līdzi dodu maiņas apģērbu, apavus, higiēnas līdzekļus un medikamentus.

Atbildētājas izdevumi par bērnu dzīvesvietu ir pietiekami lieli, jo tiek īrēta dzīvojamā māja Priekuļu pagastā, kurā bērni dzīvo divās istabās – dēlam sava istaba, abām meitām viena kopīga istaba, kuras apkures periodā jāapsilda, bērni ikdienā lieto ūdeni/kanalizāciju, elektrību. /Persona A/ dzīvo vienistabas dzīvoklī, bet laikā, kad

bērni uzturas pie viņa pa nakti, visi trīs bērni guļ kopā vienā dīvānā. Sakarā ar saskarsmi ar bērniem /Persona A/ nav papildus izdevumu, kas saistīti ar dzīvesvietas nodrošināšanu bērniem.

Atbildētāja apmeklē skolas vecāku sapulces, bērnu pasākumus, vedu bērnus uz tiem, savukārt /Persona A/ to nedara, jo izvairās no saskarsmes ar atbildētāju. /Persona A/ kādu bērnu pasākumu apmeklē tikai tad, ja no bērniem uzzinājis, ka prasītāja uz to neieradīsies. Komunikācijas trūkums starp vecākiem nav bērnu interesēs un nesekmē bērnu aizgādību.

Tā kā /Persona A/ ne pašā prasībā, ne tai pielikumā nav pievienojis bērnu uzturēšanas izdevumu tāmi, pierādījumus par bērnu uzturēšanas izdevumiem bērnu saskarsmes laikā ar viņu, nav iespējams argumentēti atspēkot /Persona A/ pieņēmumus par viņam vēlamo un izdevīgo uzturlīdzekļu apjoma samazinājumu. Viennozīmīgi secināms, ka /Persona A/ prasību nav cēlis savu bērnu interesēs, bet tikai un vienīgi domājot par savu personīgo labumu.

[3.9] Vidzemes rajona tiesa /Persona A/ prasību civillietā Nr. C71147826 pieņēmusi izskatīšanā 2026. gada 5. janvārī. Ministru kabineta noteikto minimālo uzturlīdzekļu apmērs ar 2026. gada 1. janvāri viena bērna, kas sasniedzis 7 gadu vecumu, uzturēšanai sastāda 234 EUR mēnesī, bet /Persona A/ prasības sadaļā "Prasītāja lūgumi" lūdz tiesu samazināt katra bērna uzturam maksājamo uzturlīdzekļu apmēru no 222 EUR uz 150 EUR mēnesī. Šādam /Persona A/ lūgumam nepiekrīt, jo tas neatbilst Civillikuma 179. panta piektajai daļai un Ministru kabineta 2013. gada 15. janvāra noteikumiem Nr. 37 „Noteikumi par minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam", kā arī uz teorētisku pieņēmumu pamata nav iespējams noteikt, vai /Persona A/ turpmāk faktiski īstenos saskarsmi ar visiem trijiem bērniem atbilstoši Vidzemes rajona tiesas 2025. gada 4. aprīļa spriedumam civillietā Nr. C71152424 un šajā laikā nodrošinās bērnus ar pārtiku vai kādu citu uztura veidu.

Lūdz Vidzemes rajona tiesu /Persona A/ prasību par uzturlīdzekļu maksājumu pārskatīšanu noraidīt kā nepamatotu, nepierādītu, neatbilstošu spēkā esošajai likumdošanai.

[4] Tiesas sēdē prasītājs uzturēja prasījumu saskaņā ar prasības pieteikumā minēto.

[5] Atbildētāja tiesas sēdē prasību neatzina saskaņā ar rakstveida paskaidrojumos minēto.

Motīvu daļa

[6] Pārbaudot lietas materiālus un uzklausot prasītāju un atbildētāju, tiesa atzīst, ka prasījums noraidāms pilnā apmērā saskaņā ar turpmāk minēto.

[7] Civillikuma 179. panta pirmā daļa noteic, ka vecāku pienākums ir samērā ar viņu spējām un mantas stāvokli uzturēt bērnu. Šis pienākums gulstas uz tēvu un māti līdz laikam, kad bērns pats var sevi apgādāt.

Civillikuma 179. pantā ir noteikts vecāku pienākums samērā ar viņu mantas stāvokli uzturēt bērnu. Šis pienākums gulstas uz tēvu un māti līdz laikam, kad bērns pats var sevi apgādāt. Pienākums gādāt par bērna uzturēšanu neizbeidzas, ja bērns nedzīvo kopā ar vienu no vecākiem (vai abiem vecākiem). Turklāt minētā panta piektā daļa paredz, ka nodrošināt bērnam minimālo uzturlīdzekļu apmēru ir pienākums katram no vecākiem, neatkarīgi no viņu mantas stāvokļa (skat. *Senāta Civillietu departamenta 2011. gada 28. aprīļa rīcības sēdes lietā SKC-920/2011 lēmums*).

Saskaņā ar Civillikuma 179. pantu vecāku pienākums ir samērā ar viņu mantas stāvokli uzturēt bērnu. Šis pienākums gulstas uz tēvu un māti līdz laikam, kad bērns pats var sevi apgādāt. Pienākums gādāt par bērna uzturēšanu neizbeidzas, ja bērns nedzīvo kopā ar vienu no vecākiem vai abiem vecākiem.

Jēdziens „bērna uzturēšana” saskaņā ar Civillikuma 177. panta ceturto daļu nozīmē ēdiena, apģērba, mājokļa un veselības aprūpes nodrošināšanu, bērna kopšanu un viņa izglītošanu un audzināšanu (garīgās un fiziskās attīstības nodrošināšana, pēc iespējas ievērojot viņa individualitāti, spējas un intereses un sagatavojot bērnu sabiedriski derīgam darbam) (skat. *Senāta Civillietu departamenta 2010. gada 13. oktobra sprieduma lietā SKC- 169/2010 8.1. punktu*).

Uzturlīdzekļu sniegšanas pienākums primāri saistīts ar vecāku mantas stāvokli un spēju uzturēt, lai, nosakot uzturlīdzekļu apmēru, maksimāli tiktu nodrošinātas bērna intereses. Turklāt likumdevējs nav ierobežojis nosakāmo uzturlīdzekļu apjomu, izņemot minimālo uzturlīdzekļu apmēru, kuru katram vecākam neatkarīgi no viņa spējām uzturēt bērnu un mantas stāvokļa ir pienākums nodrošināt katram savam bērnam (skat. *Senāta Civillietu departamenta 2014. gada 28. februāra sprieduma lietā SKC-1403/2014 6.2. punktu*).

Turklāt par uzturlīdzekļiem minimālās summas apmērā runa var būt tikai tad, ja pastāv kādi īpaši apstākļi, kas objektīvi liedz sniegt līdzekļus vispār vai var tos sniegt nepietiekamā apmērā (piemēram, darba nespēja) (skat. *Senāta Civillietu departamenta 2020. gada sprieduma lietā SKC-746/2020 7.2. punktu*).

No minētā izriet, ka nodrošināt valstī noteikto minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam ir katra vecāka pienākums, neatkarīgi no mantas stāvokļa. Minētais pienākums nebeidzas, ja bērns ar kādu no vecākiem kopā nedzīvo. Bērna uzturēšana nenozīmē vienīgi mājokļa un pamatvajadzību kā ēdiens, veselības aprūpe, apģērbs, kopšana, bet arī izglītošana un audzināšana atbilstoši bērna interesēm. Ja kāds no vecākiem nevar nodrošināt bērnam uzturlīdzekļus valstī noteiktajā minimālajā apmērā, jābūt objektīviem, īpašiem apstākļiem, kas liedz vecākam spēju gūt ienākumus.

[8] Saskaņā ar tiesu praksi uzturlīdzekļu lietās, pienākumu maksāt minimālo uzturlīdzekļu apjomu tiesa ar nolēmumu piemēro tam vecākam, kurš neīsteno ikdienas vai atsevišķo aizgādību, ja vecāks atrodas vērā ņemamās finansiālās grūtībās – ir bez darba, ar sliktu veselības stāvokli vai ir citi vērā ņemami apstākļi, kas liegtu līdzvērtīgi piedalīties bērnu uzturēšanā. Kā izriet no Senāta paustajām atziņām līdzīgās lietās, minimālais uzturlīdzekļu apjoms ir jānodrošina katram vecākam, neatkarīgi no viņa mantas stāvokļa vai dzīves apstākļiem. Arī judikatūrā noteikts, ka Ministru kabineta noteikumos noteiktās minimālā summa piedzenama tikai tad, ja personai, no kuras piedzenami uzturlīdzekļi, ir īpaši apstākļi, piemēram, darba nespēja, kad viņš objektīvi nevar sniegt līdzekļus vispār vai var tos sniegt nepietiekošā apmērā *(sk. Augstākās tiesas Senāta 2012. gada 25. oktobra spriedumā lietā Nr. SKC-1391/2012)*. Faktiski uzturlīdzekļu sniegšana minimālā apmērā ir pieļaujama tikai izņēmuma gadījumā, kad ir konstatējami kādi sevišķi apstākļi, kas izslēdz vecāka iespēju sniegt bērnam uzturu nepieciešamā apmērā.

Tiesa konstatē, ka ar Vidzemes rajona tiesas 2023. gada 11. jūlija spriedumu lietā C71219523 no prasītāja par labu atbildētājai šajā lietā piespriesti valstī noteiktie minimālie uzturlīdzekļi bērnu uzturam. Šobrīd bērnam vecumā virs 7 gadiem tie ir 234 EUR mēnesī.

Tiesa konstatē, ka pusēm ir trīs nepilngadīgi bērni - 2012. gada 20. decembrī dzimušais dēls /Persona C/, 2015. gada 9. septembrī dzimusī meita /Persona D/, 2018. gada 9. februārī dzimusī meita /Persona E/.

Tādējādi, saskaņā ar minēto spriedumu šobrīd prasītājam pienākums ir maksāt katram bērnam uzturlīdzekļus 234 EUR mēnesī, kopā maksājot 702 EUR mēnesī.

Prasītājs savus ienākumus nav norādījis, bet ir valsts amatpersona un saskaņā ar publiski pieejamo informāciju prasītāja ienākumi par 2024. gadu bija 30821,95 EUR, kas vidēji ir 2568,50 EUR mēnesī.

Lai noteiktu uzturlīdzekļu apmēru minimālajā apmērā, nav jākonstatē maksātāja ienākumi. Tomēr tiesa arī nekonstatē ārkārtējus apstākļus, kas norādītu, ka prasītājs nevarētu samaksāt uzturlīdzekļus valstī noteiktajā minimālajā apmērā.

Proti, prasītājs nav pierādījis objektīvas grūtības maksāt minimālos uzturlīdzekļus - nav dokumentu par ilgstošu darbnespēju, invaliditāti vai ievērojamu ienākumu samazinājumu, nav pierādījumu par citām ārkārtējām ekonomiskām vai sociālām grūtībām.

Tiesas prakse skaidri nosaka: bez pierādījumiem samazināt minimālo summu nevar. Minimālie uzturlīdzekļi ir noteikti likumā kā bērna pamatvajadzību nodrošinājums. Savukārt prasītājs nav pierādījis objektīvas grūtības,

kas pamatotu minimālo uzturlīdzekļu samazinājumu. Tāpēc prasība samazināt uzturlīdzekļus zem minimālā nav pamatota.

[9] Prasītājs savu prasījumu pamato ar to, ka bērni pie viņa uzturas pietiekoši ilgstoši, lai uzskatītu, ka prasītājs savu daļu uzturlīdzekļu maksā "natūrā".

Tiesa konstatē, ka ar Vidzemes rajona tiesas 2025. gada 4. aprīļa tiesas spriedumu noteikta prasītāja saskarsmes tiesība ar bērniem: 1) ik mēneša katru pāra nedēļu vienu darbdienas vakaru (ceturtdienās) no plkst. 16:00-16:20, kad tēvs bērnus paņem no izglītības iestādēm, līdz nākošās darbdienas (piektdienas) plkst. 8:00-8:30 tēvs īsteno saskarsmi ar bērniem tēva dzīvesvietā un tēva pienākums ir nogādāt visus trīs bērnus izglītības iestādēs nākošajā darbdienā laikā no plkst. 8:00-8:30, atskaitot katra gada jūnija, jūlija, augusta mēnešus; 2) ik mēneša katru nepāra nedēļas nogali, no piektdienas plkst. 14:00-14:20, kad tēvs bērnus paņem no izglītības iestādēm, līdz nākošās nedēļas pirmdienas plkst. 8:00-8:30 tēvs īsteno saskarsmi ar bērniem tēva dzīvesvietā un tēva pienākums ir nogādāt visus trīs bērnus izglītības iestādēs pirmdienā laikā no plkst. 8:00-8:30; 3) nepāra gados Lieldienu un Ziemassvētku brīvdienās, bet pāra gados Līgo svētku un Jaunā gada brīvdienās, tēvam paņemot bērnus no dzīvesvietas pirms svētku dienas plkst. 19:00 un pēdējā svētku brīvdienā plkst. 19:00 nogādājot atpakaļ dzīvesvietā; 4) katru gadu vasaras mēnešos (jūnijs, jūlijs, augusts) vienu kalendāro nedēļu, tēvam paņemot no pirmdienas plkst. 8:30 bērnus no dzīvesvietas līdz nākamās nedēļas pirmdienai plkst. 8:30, nogādājot atpakaļ dzīvesvietā; 5) katru gadu izglītības iestādes pavasara brīvlaikā tēvam bērnus paņemot brīvlaika pirmdienā plkst. 8:30 no dzīvesvietas un nogādājot bērnus tās pašas nedēļas svētdienā plkst.19:00 dzīvesvietā; 6) bērnu /Persona C/, /Persona D/, /Persona E/ slimības laikā, neatkarīgi no vienlaicīgi saslimušo bērnu skaita, saslimušo bērnu(-us) aprūpē un darbnespējas lapu bērnu kopšanai īsteno tas vecāks, pie kura saslimšanas brīdī atrodas bērns (-i). 7) vecākiem savstarpēji vienojoties ir tiesības mainīt bērnu un šķirti dzīvojošā vecāka saskarsmes tiesības izmantošanas kārtību, vadoties no bērnu labākajām interesēm, vienlīdz daudz brīvā laika pavadīt ar abiem vecākiem, kā arī ievērojot bērnu ikdienas, mācību un interešu izglītības režīmu.

Tiesa konstatē, ka ar minēto spriedumu piedzīts arī uzturlīdzekļu parāds.

Kā norāda prasītājs, viņš pavada ar bērniem kopīgi apmēram trešdaļu laika mēnesī, bērnus uzturot. Līdz ar to, viņa maksājamā daļa uzturlīdzekļiem būtu jāsamazina.

Tomēr prasītājs nav iesniedzis tiesā konkrētu aprēķinu, cik konkrēti viņš tērējis bērnu vajadzībām, lai uzskatītu, ka nepieciešams samazināt jau tā ar tiesas spriedumu noteiktos minimālos uzturlīdzekļus.

Tiesa no minētā secina, ka bērni pie tēva pavada laiku ik pāra nedēļu no ceturtdienas vakara līdz piektdienas rītam, katra mēneša nepāra nedēļas nogali, nepāra Lieldienu un Ziemassvētku brīvdienas, vienu kalendāro nedēļu vasaras brīvlaikā, pavasara brīvlaikā.

Līdz ar to vērtējams, vai bērnu uzturēšanās pie tēva ir atzīstama par ikdienas aprūpi.

Ņemot vērā minēto, tiesa secina, ka lietā ir strīds par to, kurš no vecākiem īsteno ikdienas aprūpi. Proti, tas no vecākiem, kas izdod vairāk vai nodrošina ikdienas aprūpi lielākā apjomā, ir tiesīgs prasīt uzturlīdzekļus.

[10] Tiesu praksē uzsvērts, ka, šķiroties vecākiem, tiek lietots termins "ikdienas aizgādība", kas nozīmē to, kurš vecāks nodrošina bērna ikdienu. Tādējādi, tiesa vērtē, kādi izdevumi tiek segti regulāri, nevis vienreizēji. Proti, čeki un rēķini par apģērbu, pārtiku, medikamentiem, pulciņiem, izglītības un veselības maksājumu sadalījums, bankas pārskati par bērna izdevumu segšanu.

Svarīgi parādīt, ka pie abiem vecākiem ir nodrošināta pilnvērtīga ikdienas dzīve. Proti, atsevišķa istaba vai gulēšanas vieta abās mājās, apģērbs, mācību piederumi abās dzīvesvietās, bērna mantas un ikdienas nepieciešamās lietas. Tas parāda, ka bērns tiešām dzīvo, nevis tikai "ciemojas". Tiesai individuāli jāizvērtē faktus, un, ja aprūpe nav tikai saskarsme, bet reāla ikdienas aprūpes daļa, tas var pamatot uzturlīdzekļu samazināšanu.

Ja atbildētājs nodrošina šīs lietas 1/3 apmērā, tā nav tikai saskarsme, bet daļēja ikdienas aizgādība, ja to pierāda ar faktiem. Tādējādi, izšķirošais ir pierādīt, ka šis laiks satur reālu ikdienas aprūpi, nevis tikai "saskarsmi".

Tādējādi, secināms, ka ikdienas aprūpe ir tas aprūpes kopums, ko vecāks nodrošina bērna ikdienas dzīvē, un kas ietver pilnu faktisko rūpju spektru - ēdiena nodrošināšana, bērna veselības aprūpe, izglītības nodrošināšana un mājasdarbi, sadzīves organizēšana, režīma nodrošināšana (gulēšana, brīvais laiks, higiēna), cita ikdienas audzināšana un attīstības nodrošināšana. Proti, visas darbības, kas nepieciešamas, lai bērns reāli funkcionētu ikdienā. Tā nav tikai "pieskatīšana" vai "tikties brīvdienās".

Tiesa norāda, ka tam vecākam, kas ikdienā dzīvo kopā ar bērnu, ir tiesības saņemt uzturlīdzekļus, jo viņš ir tas, kas veic šo ikdienas aprūpi. Tādējādi jēdziens tiek sasaistīts tieši ar ikdienas pienākumiem.

Senāta Civillietu departaments savā praksē norādījis, ka ikdienas aprūpe nav juridisks nosaukums, bet faktiska realitāte, un tai ir izšķiroša nozīme uzturlīdzekļu noteikšanā. Tiesa vērtē reālo aprūpes intensitāti, nevis tikai grafikus, deklarācijas vai vecāku savstarpējās norunas. Tas ir uzsvērts Senāta judikatūras apkopojumā, kur skaidri norādīts, ka uzturlīdzekļu apmēru nevar noteikt atrauti no faktiskā aprūpes sadalījuma.

Bieži vecāki sajauc "aprūpi" ar "saskarsmi" vai "pavadīšanu kopā". Reāla ikdienas aprūpe nav tikai brīvdienu pavadīšana kopā, izklaides (kino, baseins, aktivitātes), "pieskatīšana" pāris vakaros, došana kabatas naudā, dāvanas vai spontāni pirkumi. Senāta Civillietu departamenta prakse norāda, ka tas nav uzskatāms par uzturlīdzekļu pienākuma izpildi un neietilpst ikdienas aprūpē.

Reālas ikdienas aprūpes kritēriji - bērns pie vecāka ēd un dzīvo, gatavošana, ēdināšana, produktu iegāde, bērns guļ pie vecāka, nevis viesojas uz dažām stundām. Tā ir arī izglītības nodrošināšana - palīdzība mājasdarbos, kontakts ar skolotājiem, bērna vešana uz skolu/pulciņiem. Tāpat veselības aprūpe, ģimenes ārsta apmeklējumi, zāļu iegāde, slima bērna kopšana. Kā arī ikdienas sadzīve - higiēna, režīms, dienas ritms, bērna mantu uzturēšana, drēbju, skolas lietu iegāde, audzināšana un attīstība - sarunas, emocionālais atbalsts, vērtību audzināšana, nodarbību organizēšana.

Šie kritēriji atspoguļo aprūpes definīciju un Civillikuma 177. un 178. pantā ietverto jēdzienu analīzi (skat./Tīmekļvietne A/).

[11] Prasītājs norāda, ka bērni regulāri, ne mazāk kā vienu trešdaļu no katra kalendārā mēneša atbilstoši tiesas noteiktajai saskarsmes kārtībai, atradās prasītāja aprūpē, un šajā laikā viņu uzturēšana tika nodrošināta prasītāja mājsaimniecībā, uzturlīdzekļu pienākums šajā apjomā tika izpildīts naturālā formā, nodrošinot bērniem uzturu, dzīvošanu, aprūpi, transportu un citas ikdienas vajadzības.

Samērīgi vērtējot, šī naturālā izpilde atbilst 3 150 EUR, kas atbilst bērnu faktiskajam uzturēšanās laikam un minimālajam uzturlīdzekļu apmēram attiecīgajā periodā.

Vienlaikus zvērināts tiesu izpildītājs izpildu lietā Nr. 01341/090/2025 turpina veikt piespiedu ieturējumus no prasītāja darba samaksas par iepriekšējo periodu. Šo mehānismu kumulatīvā iedarbība praksē noved pie situācijas, kurā režīms, kas formāli paredzēts bērnu interešu aizsardzībai gadījumos, kad vecāks savus pienākumus nepilda, faktiski tiek piemērots pret vecāku, kurš uzturlīdzekļu pienākumu pilda gan finansiāli, gan faktiski.

Šādas situācijas rezultātā prasītājam tiek uzlikts nesamērīgs un objektīvi neizpildāms finansiālais slogs, jo piespiedu ieturējumi no darba samaksas ievērojami samazina viņa iespējas veikt tekošos maksājumus, vienlaikus turpinot bērnu uzturēšanu naturālā formā bērnu uzturēšanās laikā pie tēva.

Šāda prakse neatbilst ne Civillikuma 179. panta mērķim, ne samērīguma principam, jo pēc savas būtības tā soda vecāku, kurš piedalās bērnu audzināšanā un uzturēšanā, un pārvērš faktiski pildītu pienākumu par formālu parādsaistību.

No minētā tiesa secina, ka prasītāja ieskatā ir pietiekoši, ja tiek nodrošinātas ikdienas vajadzības – uzturs, dzīvošana, aprūpe, transports, minēto var uzskatīt par ikdienas aprūpi.

Kā izriet no tiesas sēdē minētā, prasītājam nav bijuši kādi īpaši izdevumi bērnu ikdienas vajadzību nodrošināšanai, kā arī prasītājam ir vienistabas dzīvoklis un bērni guļ uz viena dīvāna.

Līdz ar to, tiesai jāsalīdzina, kādu daļu bērnu aprūpes uzņemas atbildētāja.

[12] Atbildētāja norāda, ka bērnus ikdienā nodrošina ar siltu mājokli, mācību līdzekļiem, datoriem (dēlam ir dators, katrai meitai sava planšete, ko iegādājusies pati atbildētāja), interneta un televīzijas pieslēgumu, apģērbu, apaviem, gultām un gultasveļu, segām, spilveniem, dvieļiem, kancelejas precēm, sadzīves ķīmijas un higiēnas precēm, kultūras, sporta un izklaides pasākumiem, sporta apģērbu un nodarbībām, friziera pakalpojumiem, ārstniecības pakalpojumiem u.c. Katram bērnam nopirkusi savu galdu un krēslu mācību procesa nodrošināšanai, rokas viedpulksteņus ar pieslēgumu, par ko veic ikmēneša maksājumus. Tā kā bērni ir augoši, bieži, ne retāk kā ik pa trīs mēnešiem viņiem jāpērk jauni apģērbi, apavi, jo iepriekšējie bērniem vairs neder. Dēls /Persona C/ apmeklē boksa treniņus /Nosaukums A/ boksa klubā (mēneša maksa 60 EUR) un orientēšanās pulciņu /Nosaukums B/ sporta skolā (mēneša maksa 5 EUR), par nodarbībām maksā atbildētāja. Kustību un graciozitātes izkopšanai meita /Persona D/ apmeklē baleta nodarbības baleta studijā "Savanna", kur mēneša maksa 35 EUR, kā arī angļu valodas pulciņu ar maksu 40 EUR mēnesī, ko apmaksājusi atbildētāja. 2025. gada jūlijā abas meitas apmeklēja maksas baleta nometni 4 dienu garumā, par ko samaksājusi kopā 160 EUR. Bērniem nodarbību apmeklējumiem nepieciešams iegādāties papildus aprīkojumu – boksa cimdus, baleta zeķbikses un apavus. Diviem vecākajiem bērniem iegādāti arī telefoni.

Atbildētāja norāda, ka nav redzējusi nevienu priekšmetu (mantu), ko bērniem būtu nopircis /Persona A/ pēc Vidzemes rajona tiesas nolēmumu lietās Nr.C71219523 un Nr. C71152424 stāšanās likumīgā spēkā. Faktiski bērni pie prasītāja uzturas vidēji mēnesī 4 pilnas dienas un 4 vakarus/rītus. Saskarsmes laikā /Persona A/ bērnus nodrošina ar maltītēm, kas divas reizes mēnesī nepāra nedēļas nogalēs būtu 8 maltītes katram bērnam, ikmēneša pāra nedēļu ceturtdienas vakarā-piektdienas rītā divas reizes mēnesī 2 maltītes katram bērnam. Vasaras mēnešos bērni pie tēva pavada vidēji 9-10 dienas mēnesī, kad tēvs viņus nodrošina ar maltītēm trīs reizes dienā. Saskarsmes laikā /Persona A/ dažreiz bērnus aizved uz izklaides pasākumiem.

Atbildētājas ieskatā laiks, ko bērni pavada kopā ar tēvu, veido nelielu daļu no kopējā bērnu aprūpes apjoma un ir būtiski mazāks par bērnu pavadīto laiku pie atbildētājas un viņas veltīto līdzekļu apjomu bērnu pastāvīgai un sistemātiskai aprūpei. Tā kā bērni aug un viņiem pašiem ir sava interešu izglītība, dažādas nodarbības pēc mācībām izglītības iestādēs, tad ir reizes, kad bērni ar tēvu netiekas vai arī bērni pēc mācībām dodas uz savu dzīvesvietu un /Persona A/ viņus satiek pēc sava darba laika beigām tikai vakaros. Tajās nedēļas nogalēs vai vasaras nedēļās, kad bērni pavada laiku ar tēvu, es bērniem līdzi dodu maiņas apģērbu, apavus, higiēnas līdzekļus un medikamentus.

Atbildētājas izdevumi par bērnu dzīvesvietu ir pietiekami lieli, jo tiek īrēta dzīvojamā māja /Nosaukums A/ pagastā, kurā bērni dzīvo divās istabās – dēlam sava istaba, abām meitām viena kopīga istaba, kuras apkures periodā jāapsilda, bērni ikdienā lieto ūdeni/kanalizāciju, elektrību. Norāda, ka sakarā ar saskarsmi ar bērniem /Persona A/ nav papildus izdevumu, kas saistīti ar dzīvesvietas nodrošināšanu bērniem.

Atbildētāja apmeklē skolas vecāku sapulces, bērnu pasākumus, vedu bērnus uz tiem, savukārt /Persona A/ to nedara, jo izvairās no saskarsmes ar atbildētāju. /Persona A/ kādu bērnu pasākumu apmeklē tikai tad, ja no bērniem uzzinājis, ka prasītāja uz to neieradīsies. Komunikācijas trūkums starp vecākiem nav bērnu interesēs un nesekmē bērnu aizgādību.

No minētā tiesa secina, ka tieši atbildētāja veic bērnu ikdienas aprūpi un atbildētājai ir tiesības saņemt uzturlīdzekļus bērnu uzturam.

Ņemot vērā minēto, tiesa secina, ka prasītāja argumenti, ka viņš uztur bērnus "natūrā" un tādēļ būtu samazināms minimālo uzturlīdzekļu apmērs, ir nepamatoti. Līdz ar to, arī nav pamatots prasījums par uzturlīdzekļu parāda atzīšanu par neesošu.

[13] Kā izriet no Bērnu tiesību deklarācijas (pieņemta 1959. gada 20. novembrī ANO Ģenerālajā Asamblejā) 2. principa, bērnam ar likumu un citiem līdzekļiem jānodrošina īpaša aizsardzība, kā arī jārada iespējas un labvēlīgi apstākļi veselīgai un normālai fiziskai, intelektuālai, tikumiskai, garīgai un sociālai attīstībai brīvības

un cieņas apstākļos. Pieņemot šai nolūkā likumus, galvenajam jābūt bērna interešu vislabākās nodrošināšanas apsvērumam.

Savukārt, minētā deklarācijas 6. princips noteic, ka bērna personības pilnīgai un harmoniskai attīstībai nepieciešama mīlestība un izpratne. ja iespējams, bērnam jāaug savu vecāku aizgādnībā un aizbildnībā un, katrā gadījumā, mīlestības, kā arī morālas un materiālas nodrošinātības gaisotnē.

Bērnu tiesību aizsardzības konvencijas 3.panta pirmā daļa noteic, ka visās darbībās attiecībā uz bērniem neatkarīgi no tā, vai šīs darbības veic valsts iestādes vai privātas iestādes, kas nodarbojas ar sociālās labklājības jautājumiem, tiesas, administratīvās vai likumdevējas iestādes, primārajam apsvērumam jābūt bērna interesēm.

Kā izriet no Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. panta, tiesiskajās attiecībās, kas skar bērnu, bērna tiesības un intereses ir prioritāras. Visām darbībām attiecībā uz bērnu prioritāri ir jānodrošina bērna tiesības un intereses, novērtējot jebkuru ar bērnu saistītu gadījumu, rīkojoties jebkādā ar bērnu saistītā lietā, pieņemot jebkuru lēmumu saistībā ar bērnu. Nosakot bērna labākās intereses, nepieciešams tiekties uz bērna situācijas ilgtspējīgu risinājumu, atbilstoši situācijai ņemot vērā, cik lielā mērā veicamie pasākumi nodrošina bērna vajadzības, līdzsvarotu garīgo un fizisko attīstību, iespēju attīstīt savu individualitāti, spējas un intereses, citus bērna attīstībai un labklājībai nozīmīgus apstākļus.

Tādējādi, jēdziens “bērna labākās intereses” ir viens no galvenajiem principiem bērnu tiesību aizsardzībā. Tas nozīmē, ka visos lēmumos, kas skar bērnu, primāri jāņem vērā tas, kas bērnam ir vislabvēlīgākais – nevis pieaugušo ērtības, vēlmes vai intereses.

Kā izriet no prasības pieteikuma, prasītājs uzskata, ka prasība celta ar mērķi panākt taisnīgu un bērnu interesēm atbilstošu uzturlīdzekļu pienākuma izvērtējumu un apmēru, kas atbilst bērnu faktiski īstenotajam aprūpes sadalījumam starp abiem vecākiem. Proti, bērni regulāri un sistemātiski uzturas tēva aprūpē, un šajos periodos viņu uzturs, dzīvošana, aprūpe un ikdienas vajadzības tiek pilnībā nodrošinātas no prasītāja līdzekļiem, kā rezultātā uzturlīdzekļu pienākums šajā apjomā tiek izpildīts arī naturālā formā.

Prasītājs vēlas nodrošināt samērīgu vecāku pienākumu sadalījumu bērnu uzturēšanā un novērst situāciju, kurā par vienu un to pašu uzturlīdzekļu pienākumu tiek veikta atkārtota piedziņa par identisku periodu, nesamērīgi apgrūtinot vecāku, kurš faktiski un pastāvīgi piedalās bērnu audzināšanā un uzturēšanā.

Šāda pieeja prasītāja ieskatā atbilst bērnu labāko interešu principam, Satversmes 110. pantā nostiprinātajai ģimenes un bērna tiesību aizsardzībai, kā arī taisnīguma un vienlīdzīgas attieksmes prasībām abu vecāku starpā.

Tiesa norāda, ka bērna intereses ir prioritāte un saskaņā ar Civillikuma noteikumiem bērna pamatvajadzības jānodrošina. Minimālie uzturlīdzekļi garantē, ka bērns saņem pārtiku, apģērbu, izglītību un veselības aprūpi. Tiesu prakse uzsver - bērna tiesības uz materiālo nodrošinājumu ir augstākas par maksātāja vēlmēm samazināt uzturlīdzekļus.

Ņemot vērā minēto, tiesa secina, ka prasītāja arguments, ka prasība celta atbilstoši bērna labākajām interesēm, nav pamatots un noraidāms. Tiesa nekonstatē nesamērīgu vecāku pienākumu sadalījumu bērnu uzturēšanā, proti, kā secināts šā sprieduma 11. un 12. punktā, atbildētājas ieguldījums bērnu aprūpē un audzināšanā ir būtiski lielāks. Tieši atbildētāja veic ikdienas aprūpi, bet prasītājs – saskarsmi, un prasītāja pienākums ir maksāt uzturlīdzekļus bērnu uzturam atbildētājas labā.

[14] Saistībā ar prasītāja lūgumu vērtēt Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas uzsākto uzturlīdzekļu izmaksu, neizvērtējot uzturlīdzekļu pienākuma faktisko izpildi pēc būtības un faktu, ka uzturlīdzekļu maksāšana notiek arī naturālā formā saskaņā ar Civillikuma 179. pantu, kā rezultātā radīta situācija, kurā prasītāja vietā tiek veikti maksājumi no valsts budžeta, vienlaikus veidojot prasītājam jaunu parādsaistību pret valsti, neskatoties uz viņa reālo un pierādāmo līdzdalību bērnu uzturēšanā, tiesa norāda turpmāk minēto.

Par piespriežamo uzturlīdzekļu mērauklu nav uzskatāmas tās uzturlīdzekļu summas, ko Uzturlīdzekļu garantiju fonda likumā noteiktajā apmērā maksā norādītā fonda administrācija. Uzturlīdzekļu garantiju fonds nav izveidots, lai pilnībā aizstātu to no vecākiem, kas nepilda vai nepienācīgā apmērā pilda savus pienākumus. Šāda pagaidu aizstāšana ir sociālās nodrošināšanas pienākums, kurā parādniekam saskaņā ar minētā likuma 14. pantu ir pienākums atmaksāt Uzturlīdzekļu garantiju fondam 8. pantā noteiktajā kārtībā izmaksātos uzturlīdzekļus un

likumiskos procentus par tiem (skat. *Senāta Civillietu departamenta 2011. gada 14. septembra sprieduma lietā Nr. SKC-1082/2011 (C30175008) 10. punktu*).

Līdz ar to, tiesai nav pamata ņemt vērā Uzturlīdzekļu garantiju fondā uzsākto administratīvo procesu.

[15] Ievērojot minēto, tiesa atzīst, ka prasītāja prasījums nav pamatots un ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 8., 93., 97., 193. pantu tiesa

nosprieda

noraidīt /Persona A/ prasības pieteikumu pilnā apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt 20 dienu laikā no dienās no pilna sprieduma sastādīšanas brīža Vidzemes apgabaltiesā, apelācijas sūdzību iesniedzot Vidzemes rajona tiesā.

Tiesnese D. Valdmane